Správa o činnosti výboru Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV za obdobie od marca 2002 do februára 2004

Vážené dámy a páni, členovia Slovenskej sociologickej spoločnosti, vážení hostia!

Pripadla mi úloha podať za odstupujúci výbor správu o činnosti Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV v období od marca 2002 do februára 2004. Na valnom zhromaždení SSS, ktoré sa konalo 26. februára 2002, ste si zvolili nový výbor v zložení: Dilbar Alijevová, Bohumil Búzik, Karol Čukan, Silvia Heřmanová–Capíková, Ivan Chorvát, Eva Liptáková, Jozef Matulník, Peter Ondrejkovič, Ján Sopóci. Za revízorky boli zvolené Ľudmila Mistríková a Katarína Strapcová. Za predsedu výboru SSS bol zvolený Ján Sopóci, za podpredsedu Jozef Matulník, za tajomníka Bohumil Búzik a za hospodárku Silvia Capíková. Výbor SSS v tomto zložení (v priebehu svojho fungovania ochudobnený o Evu Liptákovú a čiastočne i o Ivana Chorváta a Petra Ondrejkoviča) končí svoju činnosť v roku, v ktorom Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV oslavuje 40. výročie svojho založenia. Toto valné zhromaždenie SSS a výročnú konferenciu môžeme teda zároveň pokladať za prvé príspevky venované oslavám tohto jubilea Slovenskej sociologickej spoločnosti. Počas štyridsiatich rokov svojej existencie prešla Slovenská sociologická spoločnosť zaujímavým vývojom, ku ktorému by sa už mohli vyjadriť aj naši kolegovia, ktorí sa zaoberajú dejinami slovenskej sociológie. Mne takáto úloha neprináleží, v tejto súvislosti si dovolím – v zhode s názormi ďalších kolegov - iba konštatovať, že Slovenská sociologická spoločnosť v posledných rokoch už nemá také postavenie, význam a úlohu v slovenskej sociológii ani v činnosti slovenských sociológov, ako mala v pomerne nedávnej minulosti. Po roku 1989 Slovenská sociologická spoločnosť pre väčšinu našich sociológov postupne prestala byť najvýznamnejším, ba pre mnohých z nich dokonca i významnejším fórom na pestovanie a rozvíjanie ich odborného života. Funkčnosť a atraktívnosť Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV pre slovenských sociológov v priebehu deväťdesiatych rokov 20. storočia výrazne poklesla - ani dnes však, našťastie, nemusíme konštatovať, že by v porovnaní s minulosťou jej činnosť bola výrazne utlmená, alebo že by fungovanie Slovenskej sociologickej spoločnosti bolo v kríze.

V súčasnosti má Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV 217 evidovaných členov, čo v porovnaní s obdobím konania minulého valného zhromaždenia predstavuje nárast o 34%. Počet členov našej spoločnosti teda (hlavne zásluhou kolegov z Trnavy) narastá. Boli by sme veľmi radi, keby spolu s tým rástla aj disciplína členov Slovenskej sociologickej spoločnosti pri platení členských príspevkov, pretože v budúcnosti sa bude musieť posilniť financovanie vedeckých spoločností pri SAV z vlastných prostriedkov. Žiaduce je tiež, aby vzrástla aktivita radových členov našej sociologickej spoločnosti tak, aby jej činnosť nezávisela len od práce výboru a vedúcich jej odborných sekcií.

V rámci SSS v súčasnosti pôsobí osem odborných sekcií (sekcia sociologickej teórie vedená Dilbar Alijevovou, sekcia sociologickej metodológie vedená Zuzanou Kusou, sekcia sociálnej patológie vedená Petrom Ondrejkovičom, sekcia sociológie armády vedená Karolom Čukanom, sekcia sociológie kultúry vedená Adelou Kvasničkovou, sekcia sociológie mládeže vedená Ladislavom Macháčkom, sekcia sociológie urbanizmu vedená Máriou Strussovou, sekcia sociológie zdravotníctva vedená Jozefom Matulníkom), východoslovenská pobočka SSS vedená Annou Tokárovou a klub mladých sociológov. Na tomto valnom zhromaždení prerokujeme aj návrh výboru SSS na založenie ďalšej, deviatej odbornej sekcie SSS – pracovne nazvanej sekcia sociológie médií, ktorej vznik inicioval náš člen Roman Ivantyšyn, pracovník Katedry marketingovej komunikácie FF UK v Bratislave.

Práve vďaka činnosti odborných sekcií - najmä ich vedúcich a aktivistov, ktorí spolupracovali s výborom SSS - sa našej spoločnosti darilo aj v uplynulých dvoch rokoch poskytovať členom Slovenskej sociologickej spoločnosti možnosť stretávať sa na rôznych odborných podujatiach (najmä prednáškach, konferenciách, seminároch a pod.), rozvíjať takto svoju vednú disciplínu a integrovať sa v rámci sociologického spoločenstva. V rokoch 2002 a 2003 sa na pôde Slovenskej sociologickej spoločnosti uskutočnilo 23 vedeckých konferencií, prednášok, seminárov a iných odborných podujatí. Medzi najvýznamnejšie z nich patrili v roku 2002 teoreticko-metodologické semináre pre spoločenské vedy, slovensko-český workshop *Paradigmy sociológie kultúry,* teoretický seminár usporiadaný pri príležitosti stého výročia narodenia Talcotta Parsonsa, prednášky Jeana Duboisa atď. V roku 2003 sa uskutočnili interdisciplinárne metodologické semináre, semináre venované metodologickým otázkam skúmania náboženského života, otázkam profesionalizácie armády SR, analýze mediálneho diskurzu, ďalej semináre *Sociológia a etické problémy súčasného sveta, Erving Goffman a jeho inšpirácie, Sociológia práva dnes, Evolucionizmus v toku dvoch storočí*, *Európska integrácia a identita mládeže SR a ČR*, kolokvium *Postoje verejnosti k vstupu SR do NATO*, interdisciplinárny seminár *Sociálne a zdravotné dôsledky zmien demografického správania na Slovensku*, prednášky Michela Maffesoliho, Samuela Ronsina, Jadwigy Šanderovej, Zdeňka Konopáska atď. Osobitne treba vyzdvihnúť tie semináre, workshopy a kolokviá, ktorých účastníci pripravili aj vedecké zborníky alebo monotematické číslo časopisu Sociológia (semináre sekcie sociológie kultúry, sociológie zdravotníctva, sociológie mládeže a sociológie armády). Popri týchto aktivitách treba vyzdvihnúť aj reprezentovanie Slovenskej sociologickej spoločnosti vedúcim sekcie sociológie mládeže Ladislavom Macháčkom na medzinárodných sociologických podujatiach ISA a ESA.

Aj keď úspešnosť a dosah jednotlivých odborných podujatí usporiadaných sekciami SSS neboli vždy také, ako si zaslúžili, vcelku tieto činnosti možno hodnotiť veľmi pozitívne. V tejto súvislosti musím konštatovať, že činnosť Slovenskej sociologickej spoločnosti bola aj v uplynulých dvoch rokoch reprezentovaná najmä vedeckými podujatiami, ktoré zorganizovali jej odborné sekcie. Vedúcim všetkých činorodých sekcií i ďalším ich aktívnym členom preto treba vysloviť poďakovanie za ich doterajšiu záslužnú, dobrovoľnú a nehonorovanú činnosť pre ostatných členov Slovenskej sociologickej spoločnosti. Súčasne však treba vyzvať aj vedúcich tých sekcií, ktorých aktivita v uplynulých dvoch rokoch zoslabla, alebo ustala (najmä sekcie sociológie urbanizmu a sekcie sociálnej patológie), ako aj východoslovenskú pobočku SSS a klub mladých sociológov, aby podľa možností svoju činnosť zintenzívnili.

Okrem organizovania odborných podujatí prostredníctvom svojich sekcií sa Slovenská sociologická spoločnosť snažila integrovať, informovať a aktivizovať svojich členov aj ďalšími spôsobmi – v súlade s uzneseniami valného zhromaždenia SSS z roku 2002. Okrem vydávania a distribúcie bulletinu *Spravodaja Slovenskej sociologickej spoločnosti*, ktoré výbor SSS zabezpečoval v rámci vydávania časopisu *Sociologický zápisník*, valné zhromaždenie SSS v roku 2002 odporučilo výboru SSS získať finančné prostriedky na aktualizáciu internetovej stránky Slovenskej sociologickej spoločnosti a usilovať sa o získanie internetovej domény www.sociologia.sk.

Táto úloha je dôležitá najmä preto, lebo periodicita vydávania *Sociologického zápisníka* (v súčasnosti dvakrát ročne) neumožňuje priebežne a aktuálne informovať členov o všetkých významných skutočnostiach týkajúcich sa života SSS, ani ich dostatočne integrovať. V súčasnosti, keď drvivá väčšina členov SSS má možnosť každodenne používať internet a e-mail, profesionálne spravovaná internetová stránka by mohla pre potreby informovania, integrovania a aktivizovania členov SSS urobiť oveľa viac ako vydávanie *Spravodaja Slovenskej sociologickej spoločnosti* a mohla by tiež vhodne podporiť a doplniť činnosť odborných sekcií Slovenskej sociologickej spoločnosti.

Výbor SSS preto požiadal Radu vedeckých spoločností pri SAV o pridelenie dotácie na vytvorenie internetovej stránky Slovenskej sociologickej spoločnosti a získal i súhlas majiteľa internetovej domény www.sociologia.sk na jej bezplatné používanie pre potreby SSS. Žiaľ, Rada vedeckých spoločností nám žiadané finančné prostriedky na vytvorenie a prevádzkovanie internetovej stránky nepridelila. Pretože činnosť spojená s vytvorením a spravovaním „živej“ internetovej stránky je vecne i časovo náročná, treba ju dostatočne finančne odmeňovať. Bez odmeny túto prácu nie je nikto ochotný robiť. Nový výbor SSS sa preto musí snažiť získať potrebné prostriedky na vytvorenie a prevádzkovanie internetovej domény www.sociologia.sk pre potreby Slovenskej sociologickej spoločnosti – zistili sme, že jednou z možností je žiadať o podporu tejto činnosti ISA, ktorej je SSS kolektívnym členom.

Ďalším problémom, ktorý v uplynulom období riešil výbor Slovenskej sociologickej spoločnosti, bolo udeľovanie *Ceny Antona Štefánka* za najlepšiu diplomovú prácu. Výbor SSS sa tejto otázke, ktorú zdedil z predchádzajúceho obdobia, venoval na viacerých svojich zasadnutiach. Dospel k záveru, že *Cena Antona Štefánka* je v kríze, ktorú spôsobili najmä problémy vyplývajúce z jej viackrát zmeneného a v súčasnosti preto nejasného štatútu, z toho vyplývajúceho problematického organizačného zabezpečenia tejto ceny, ako aj zo skutočnosti, že táto cena nevytvára predpoklady pre súťaženie študentov, ale skôr pre súťaženie katedier, ktoré na jej získanie navrhujú obhájené diplomové práce svojich absolventov. *Cena Antona Štefánka* preto nie je pre študentov ani pre absolventov štúdia sociológie (najmä pre tých, ktorí nepracujú v akademickej sfére) dostatočne atraktívna a pre výbor SSS a zrejme i pre niektorých pracovníkov katedier vysokých škôl sa stala nepríjemnou príťažou.

Pre uvedené dôvody Katedra sociológie Trnavskej univerzity v školskom roku 2001-2002 neprihlásila do súťaže o *Cenu Antona Štefánka* žiadnu diplomovú prácu a porota menovaná výborom SSS vyberala iba z diplomových prác študentov Katedry sociológie FF UK v Bratislave a Katedry vzdelávania dospelých a sociálnej práce FF PU v Prešove. Výbor Slovenskej sociologickej spoločnosti sa v tejto situácii rozhodol v školskom roku 2002-2003 súťaž o *Cenu Antona Štefánka* prerušiť. Súčasne požiadal o stanovisko k vzniknutej situácii iniciátora vzniku tejto ceny Jána Pašiaka, šéfredaktora časopisu *Sociológia* Ladislava Macháčka a vedúcu Katedry sociológie FF UK Evu Laiferovú ako pôvodných zakladateľov *Ceny Antona Štefánka*. Pôvodní zakladatelia sa vyslovili za zachovanie tejto ceny pri vhodnom dopracovaní jej štatútu, na ktorom by sa mali podieľať vedenie redakcie časopisu *Sociológia*, vedenie Katedry sociológie FF UK a výbor SSS. Výbor Slovenskej sociologickej spoločnosti sa na základe toho rozhodol predložiť otázku ďalšieho osudu *Ceny Antona Štefánka* na posúdenie tomuto valnému zhromaždeniu Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV.

Pri informovaní o činnosti výboru SSS v uplynulých dvoch rokoch treba spomenúť i problém spojený s jeho zložením. Výbor SSS sa pri plnení svojich úloh schádzal štyri až päťkrát do roka. Jeho činnosť negatívne ovplyvňovalo najmä to, že až traja jeho členovia sa z rôznych dôvodov nemohli zúčastniť väčšiny zasadnutí, čo sa prejavilo i v schopnosti výboru schádzať sa v uznášaniaschopnom počte, teda v jeho akcieschopnosti. Tento nedostatok sa zvyšní členovia výboru snažili kompenzovať pracovnými stretnutiami konanými medzi riadnymi zasadaniami výboru SSS. V tejto súvislosti treba vyzdvihnúť najmä prácu tajomníka a hospodárky výboru SSS v uplynulom období. Na základe tejto skúsenosti si preto dovoľujem odporúčať, aby do nového výboru SSS

kandidovali iba tí členovia Slovenskej sociologickej spoločnosti, ktorým pracovné povinnosti, osobné, časové a ďalšie podmienky dovolia plne participovať na jeho činnosti. Bolo by zrejme tiež vhodné, keby nový výbor dokázal do svojej práce zapojiť vedúcich odborných sekcií vo väčšej miere, ako sa to darilo odstupujúcemu výboru.

Na záver mi dovoľte ešte raz poďakovať všetkým členom odstupujúceho výboru Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV za ich činnosť v uplynulom dvojročnom období a vedúcim i aktívnym členom odborných sekcií SSS za ich organizačnú a ostatnú prácu vykonanú pre spoločnosť. Chcem tiež poďakovať radovým členom za všetky ich príspevky, ktorými sa v uplynulých dvoch rokoch podieľali na činnosti Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV.

Ján Sopóci
predseda SSS